

За наукові КАДРИ

ПОНЕДІЛОК
18
СІЧНЯ
1954 року
№ 3 (402)

Ціна 20 коп.

Орган партбіро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечнікова

ВСЕНАРОДНЕ СВЯТО

Сьогодні ми на триста років з дня історичної події — возз'єднання українського народу з єдинокровним братом великим російським народом. «Возз'єднання, — говориться в тезах про 300-річчя возз'єднання України з Росією, які схвалені Центральним Комітетом Комуністичної партії Радянського Союзу, — мало величезне значення для дальшого історичного розвитку двох великих народів, таких близьких і мовою, і місцем проживання, і характером, і історією» (Ленін).

18 січня 1654 року Богдан Хмельницький — великий державний муж, полководець та дипломат, виражаючи волю всього українського народу, проголосив на Переяславській Раді історичні універсали, за якими скріплювалася віковична дружба двох народів-братів. Це велике національне свято широко відзначають всі народи Радянського Союзу, всі трудящі нашої країни, виховані партією та радянським урядом в дусі пролетарського інтернаціоналізму, в дусі дружби народів.

Віковична дружба з великим російським народом є високою національною гордістю українців, які, возз'єднавшись з своїм єдинокровним братом, зберегли себе, як націю, врятувалися від гніту польської шляхти та інших іноземних поневолювачів.

Виражаючи велику, сердечну вдячність російським братам, український народ в своєму національному гімні співає:

Нам завжди у битвах за долю народу
Був другом і братом російський народ!

Дружба з російським народом допомогла українському народові здійснити своє національне відродження, возз'єднати всі українські землі в одній Українській Радянській Соціалістичній державі. Велике братство з російським народом забезпечило небувалий розквіт економіки, культури і духовних сил українського народу.

Святкуючи славне трьохсотріччя з дня возз'єднання України з Росією, український народ з гордістю відзначає, що під керівництвом Комуністичної партії Українська Радянська Соціалістична Республіка стала одною з найбільших держав Європи, перегнавши своїм економічним рівнем розвитку чимало європейських капіталістичних країн. Пишно розквітла соціалістична змістом, національна формою культура Радянської України.

Великими трудовими перемогами відзначає радянський народ своє всенародне свято. В травні місяці на всіх підприємствах, колгоспах, навчальних закладах будуть проведені врочисті збори, на яких трудящі рапортуватимуть про свої успіхи в справі переможного будівництва комунізму. Тоді ж в столиці нашої неосяжної соціалістичної Батьківщини — в зоренській Москві відбудеться Ювілейна Сесія Верховної Ради Російської федерації, а в місті Києві — Ювілейна Сесія Верховної Ради України. В столицях інших союзних республік відбудуться врочисті засідання. На честь всенародного свята в м. Москві на площі біля Київського вокзалу буде споруджено величний монумент.

Велика робота в ці дні проводиться в нашому університеті. На всіх факультетах проводяться бесіди та політичні інформації, історичні та філологічні факультети готують наукові збірники, присвячені знаменній даті. В травні місяці буде проведено врочисте засідання колективу працівників університету, а також буде прочитано цикл лекцій про віковичну дружбу українського і російського народів.

Сьогодні студенти університету, складаючи екзамени, рапортують матері-Вітчизні про свої успіхи в навчанні. Їх серця сповнені полум'яною любов'ю до рідної Комуністичної партії — організуючої та керівної сили нашого суспільства, до великого російського народу. Вони на повний голос промовляють:

Слава Комуністичній партії!
Слава великому російському народові!

У Президії Верховної Ради РРФСР

У зв'язку з 300-річчям возз'єднання України з Росією Президія Верховної Ради РРФСР намітила скликати в травні 1954 року Ювілейну сесію Верховної Ради, присвячену цій знаменній події.

У президії Верховної Ради Української РСР

Президія Верховної Ради Української РСР постановила провести в травні 1954 року Ювілейну сесію Верховної Ради Української РСР, присвячену 300-річчю возз'єднання України з Росією.

У Раді Міністрів Союзу РСР

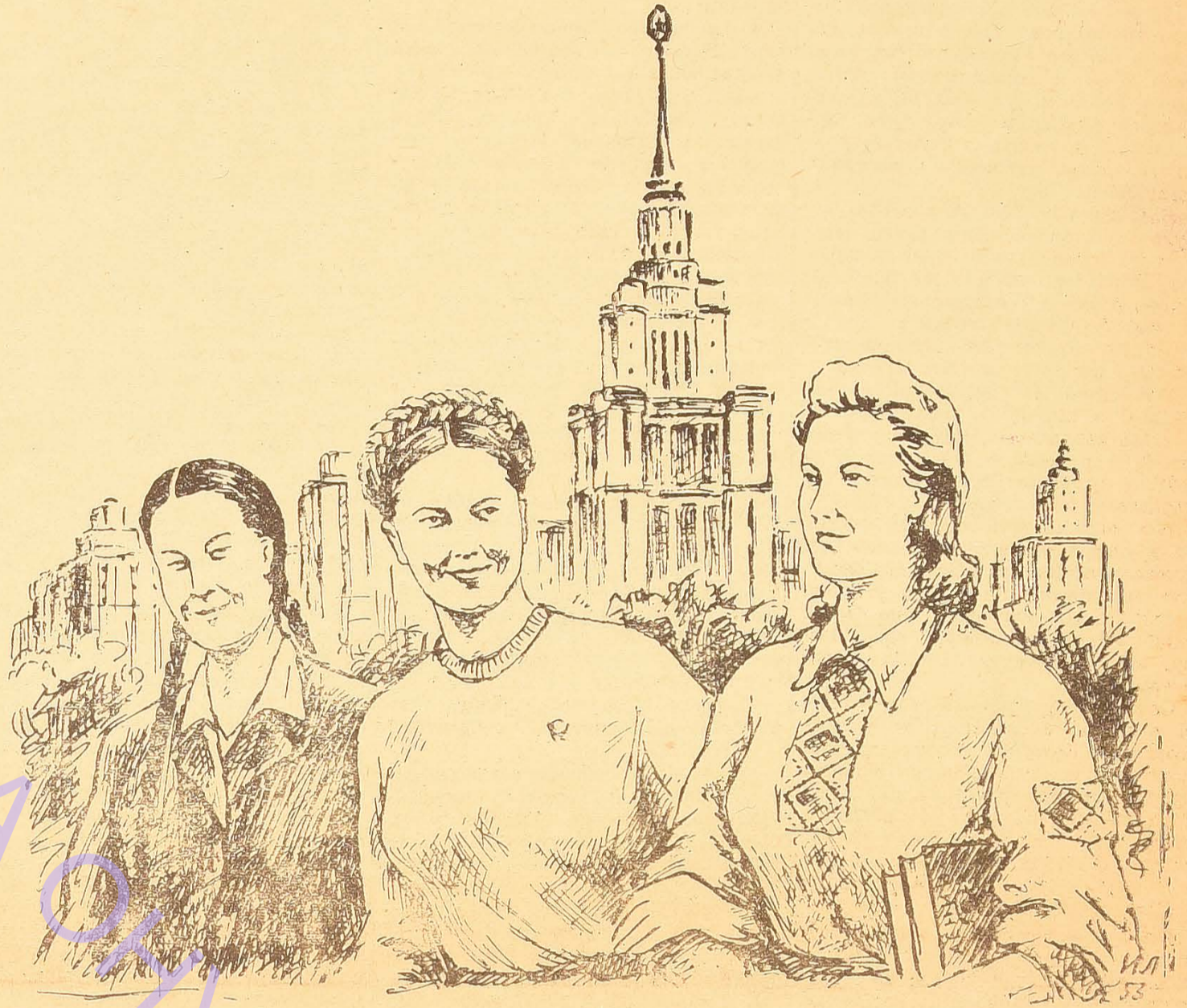
Про спорудження в м. Москві монумента в пам'ять 300-річчя возз'єднання України з Росією

Рада Міністрів Союзу РСР постановила спорудити в м. Москві на площі Київського вокзалу монумент в пам'ять 300-річчя возз'єднання України з Росією.

З метою залучення широких кіл архітекторів, скульпторів і художників до створення монумента Рада Міністрів СРСР доручила Міністерству культури СРСР і виконкомів Московської міської Ради депутатів трудящих провести конкурс на кращий проект монумента.

В художній композиції монумента повинна бути відображена видатна історична подія — возз'єднання України з Росією, що була завершенням багатовікової боротьби українського народу проти іноземних поневолювачів за возз'єднання з російським народом в єдиній Російській державі, повинні бути відображені братерський союз і нерушима вічна дружба українського і російського народів.

З перемогою соціалізму вікова дружба російського, українського й інших народів нашої країни перетворилася в могутню, непереборну силу, в одну з рушійних сил розвитку радянського суспільства.

ВИТЯГ З НАКАЗУ

м. Москва

№ 1105

25 грудня 1953 р.

начальника Головного управління вищої освіти
Міністерства культури СРСР

Про підсумки огляду наукових робіт студентів вищих учбових закладів м. Одеси в 1953 році.

На огляд наукових робіт студентів вищих учбових закладів м. Одеси було представлено 133 роботи від 14 вузів.

У вузах міста працює 355 студентських наукових гуртків, в яких беруть участь 6690 студентів.

Тематика студентських наукових робіт почала пов'язуватись з роботами, що проводяться на кафедрах (політехнічний, гідротехнічний, гідрометеорологічний інститути).

В інституті інженерів морського флоту та в технологічному інституті харчової і холодильної промисловості студенти залучаються до проведення експериментальних робіт, що виконуються співробітниками кафедр.

В електротехнічному інституті зв'язку студентами виконано 36, а в політехнічному інституті — 40 експериментальних робіт.

Члени студентських наукових гуртків беруть участь в пропаганді наукових знань (університет, гідротехнічний інститут і електротехнічний інститут зв'язку) та в шефській роботі вузів над середніми школами.

Студенти фізико-математичного факультету університету виготовили ряд приладів, наочне приладдя для учнів середніх шкіл, студенти-біологи ведуть роботу в школах з юними натуралістами.

В технологічному інституті імені І. В. Сталіна, в електротехнічному інституті зв'язку науково-дослідницька робота студентів систематично висвітлюється в пресі.

Разом з тим в науково-дослідницькій роботі студентів є істотні недоліки.

Студенти недостатньо залучаються до роботи кафедр по співдружності з виробництвом, а також з колгоспами, радгоспами, МТС (сільсько-господарський інститут).

У вузах міста слабо поставлена науково-дослідницька робота на кафедрах суспільних наук, внаслідок чого на міський огляд було представлено дуже мало робіт з суспільних наук.

Деякі кафедри недостатньо керують науковою роботою студентів і мало залучають студентів до участі в науково-дослідницькій роботі, що проводиться професорами і викладачами.

Надаючи великого значення залученню студентів до науково-дослідницької роботи,

наказую:

1. Директорам вищих учбових закладів м. Одеси всіляко сприяти розвитку науково-дослідницької роботи студентів.

2. За кращі роботи, представлені на огляд наукових робіт студентів вищих учбових закладів міста Одеси, преміювати:

а) грошовою премією в розмірі 300 крб. і грамотою Головного

управління вищої освіти Міністерства культури СРСР студентів Одеського державного університету ім. І. І. Мечнікова:

1. Севастьянова В. Д. за роботу «Вплив гетероауксина, як стимулятора росту бджіл».

б) грошовою премією в розмірі 200 крб. і грамотою Головного управління вищої освіти Міністерства культури СРСР студентів:

1. Коломіну Н. І. за роботу «Комбінована дія норсульфазолу, пеніциліну та екмоліну на золотистий стафілокок і кишкову паличку».

2. Макавееву Е. Б. за роботу «Біологія філоксери в районі вологих субтропіків Причорноморської полоси».

в) Грамотою Головного управління вищої освіти Міністерства культури СРСР слідує студентам:

1. Пелипаєву А. Н. за роботу «Акліматизація гранату в Одесі».

2. Рубльова С. за роботу «Дослідження характеру перемінності в сузір'ї Геркулеса».

3. Латвіс Н. І. за роботу «Вплив окремих факторів зовнішнього середовища на туювого шовкопряда».

4. Шелудько Т. Ф. за роботу «Культура арахісу в поливних умовах».

В. ЄЛЮТІН.

МАРКО ВОВЧОК І РОСІЙСЬКІ РЕВОЛЮЦІЙНІ ДЕМОКРАТИ

Марко Вовчок прийшла в літературу наприкінці 50-х рр. минулого століття, коли розгорнули свою діяльність великі російські революціонери-демократи — Чернишевський, Добролюбов, Салтиков-Шедрін, Некрасов — ідейні натхненники, вододарі дум передових людей Росії і України того часу.

В 40—60-х рр. XIX ст. особливо загострюється класова боротьба в Росії. Це був час великих класових суперечностей між поміщиками і закріпаченим селянством, час наростання боротьби революційно-демократичних сил проти самодержавно-кріпосницького ладу.

Великою розмаху набирають селянські рухи, повстання кріпаків проти поміщиків стають, за висловом Маркса, «епідемічним явищем».

І хоч ці повстання були стихійними, неорганізованими, хоч в цей період робітничий клас, внаслідок економічної відсталості країни, ще не виступив на політичну боротьбу — вони все ж розхитували основи кріпосницького суспільства.

Центральне місце в суспільнополітичному житті країни в цей час займає селянське питання. Тоді, як зазначає В. І. Ленін, «усі питання зводились до боротьби з кріпосним правом та його залишками».

Відверті реакціонери та ліберали, допомагаючи царизмові душити всякий прояв революційної думки, виступали за проведення реформи мирним шляхом.

Революціонери-демократи бачили єдиний шлях знищення кріпацтва — шлях селянської демократичної революції.

В 1858 р. в журналі «Колокол», що видавався Герценом за кордоном, було написано про те, що селянство не повинно надіятись на поміщиків, бо вони заодно з царем, а надіятись на міць рук своїх. «Загостріть сокиру і за діло, касуйте кріпосне право низу». Тут же прозвучали знаменні слова: «К топору зовіте Русь!». Образ сокири, як символ революції, ми бачимо в поезії Шевченка, Некрасова. Ідеї селянської революції пропагуються в бойовому органі революціонерів-демократів — журналі «Современник», який очолювали Чернишевський, Добролюбов, Некрасов.

До могутніх голосів Герцена, Чернишевського, Добролюбова, цих великих синів російського народу, приєднує свій голос українська письменниця (за походженням росіянка) Марко Вовчок — продовжувач справи Шевченка в українській літературі.

В таких історичних обставинах з'явилися перші книжки М. Вовчка «Народні оповідання» (1857 р.) і «Рассказы из народного русского быта» (1859 р.).

З самого початку своєї діяльності М. Вовчок виступила як «обличитель жестоких людей неситих».

У братній співдружності з російськими революціонерами-демократами працювали передові українські письменники.

Літературна творчість і громадська діяльність М. Вовчка — яскравий приклад єднання двох братніх літератур — російської і української, нерозривного зв'язку двох братніх народів.

В 1859 р. М. Вовчок приїжджає в Петербург, знайомиться і встановлює дружні відносини з революціонерами-демократами, підтримує тісний зв'язок з журналом «Современник».

Саме в період найближчих і безпосередніх відносин з революційними демократами М. Вовчок пише свої найбільш визначні твори — оповідання «Ледяниця», повість «Институтка».

В 1859 р. М. Вовчок в час перебування за кордоном знайомиться з О. І. Герценом. «Українские народные рассказы» приводять Герцена в «неописуемый восторг». Оповідання М. Вовчка він називає «превосходными». В одному з листів Герцен так оцінює твори М. Вовчка: «Ее книга такая бесподобная вещь, что я не только себе, но вслух читал. Тате и даже советвал перевести на английский». Познайомившись з М. Вовчком, Герцен листується з нею до кінця життя.

Вже на початку літературної діяльності М. Вовчка Герцен прокує

їй «славное место в нашей литературе».

Відгукуючись на ряд творів письменниці, відзначаючи виключне суспільно-виховне значення її творів, Герцен також виступає на захист М. Вовчка від нападів реакційних критиків — захисників монархічно-кріпосницького суспільства. Один знайомий М. Вовчка в 1860 р. пише їй: «Прочтите-ка 71 № «Колокола», увидите, как Герцен умеет защищать тех, кого любит. Как он мастерски защитил Вас от нападков «Библиотеки».

Мова йде про статтю Герцена «Библиотека» — дочку Сенковского, в якій Герцен дав рішучу відсіч реакціонеру, прихильнику «чистого мистецтва» Дружиніну, що помістив свою пасквільну статтю про М. Вовчка в журналі «Библиотека для чтения».

Герцен посилав Марії Олександрівні свій «Колокол», радить читати літературу про декабристів, знайомить її з суспільнополітичними подіями.

І немає сумніву, що коли українська письменниця написала ряд визначних творів, в яких вона гостро картає кріпосницький лад і те зло, яке принесла реформа 1861 р. то в цьому немала заслуга і Герцена, який, «розбуджений декабристами, розгорнув революційну агітацію». Зворушлива і тепла творча та особиста дружба була між М. Вовчком і Миколою Олександровичем Добролюбовим. Багато критичних статей про Україну і українську літературу написав цей славетний філософ, критик і літератор.

Великий російський критик уважно стежив за творчістю української письменниці, допомагав їй порадами, навіть вів її видавничі справи. Знаменита стаття Добролюбова «Черты для характеристики русского простонародья», в якій критик виходить далеко за межі аналізу творів М. Вовчка, мала великий вплив і на її творчість.

Добролюбов тут говорить про спільні інтереси росіян і українців: «Сами рассказы М. Вовчка служат доказательством того, что благотворные малороссы умеют ценить народ русский, не делая резкой разницы между Малой и Великой Россией».

Коли Дружинін назвав «Народні оповідання» М. Вовчка «мерзотно-огидними», Добролюбов обурився з приводу цього і розкрив дійсне обличчя цього реакційного критика.

Якщо реакційні або короткозорі критики бачили в творах М. Вовчка або «мерзотно-огидні картинки», або тільки картини природи, пейзажу, то Добролюбов побачив у них «злоупотребления помещичьей власти и злоупотребления нередко довольно крутые», побачив великі сили, що таяться в народі, і різні способи їх прояву під впливом кріпосного права.

Добролюбов назвав М. Вовчка дуже вправним борцем на поприщі переслідування решток кріпосництва. Вже на склони літ М. Вовчок підводить підсумок своїх взаємин з Добролюбовим:

«Він повертав мене, так би мовити, в свою віру і багато говорив про все і всіх... Багато говорив про Некрасова, Чернишевського. Одним словом, відкрив мені очі на багато дещо і на багатьох».

Через Добролюбова М. Вовчок ближче познала Чернишевського, листувалась з ним як до заслання, так і після.

Продовжуючи традиції Бєлінського і Герцена, Чернишевський своєю діяльністю змінив історичну дружбу українського і російського народів. Вже в ранні роки Чернишевський знайомиться з українською літературою, захищає прогресивну українську літературу від нападок реакціонерів, стає на захист українського народу і його мови, ставиться з симпатією до єдинокровних братів: «А якщо є племена, які можуть до себе приваблювати симпатію більше, ніж інші племена, то саме українці — одне з племен найсимпатичніших».

Резюмуючи перший номер журналу «Основа», Чернишевський М. Вовчка ставить поряд з Шевченком: «Ми не будемо говорити ні про оповідання М. Вовчка, ні про поеми Шевченка: одних імен цих досить, щоб

люди, які читають по-українському, назвали перший номер «Основи» дуже цікавим».

Чернишевський редагує статтю Добролюбова про М. Вовчка, раз у раз підключається про те, щоб вона якнайшвидше і без цензурських «правок» була надрукована, з жалем сповіщає, що стаття «допущена, розуміється, із скороченням», бо «тут бояться говорити про кріпосне право».

Високо цінуючи твори М. Вовчка, Чернишевський турбується про видання її книг. Він до кінця життя зберіг глибоку пошану до неї.

В 1887 р. Чернишевський зустрічається в Астрахані з сином М. Вовчка Богданом Опанасовичем — сином відомої, глибоко шанованої мною письменниці, — як писав він. Після цієї зустрічі Богдан пише до матері: «Він просив передати, що глибоко тебе поважає — твій талант він вважає величезним».

Далі Маркович наводить слова Чернишевського про М. Вовчка: «Перекажіть, що я завжди дуже любив її, що я глибоко поважав її твори, вважаю найбільш обдарованою, найвищою — останнього часу».

Готуючи до видання «Матеріали до біографії М. О. Добролюбова», Чернишевський через Богдана просить М. Вовчка надіслати листування та спогади про Добролюбова. Письменниця виконує це прохання.

Отже, Чернишевський, великий син великого народу, був найщирішим другом українського народу і всією своєю діяльністю сприяв розвитку прогресивного напрямку в українській літературі.

Марко Вовчок була в близьких творчих і особистих відносинах з Некрасовим, Салтиковим-Шедріном. Вона співробітничала з ними в журналі «Отечественные записки», друкувала там свої твори російською мовою, зокрема один з кращих творів — «Живая душа». Твори Некрасова М. Вовчок читає не тільки надруковані, а і в рукописах, веде з ним енергійне листування.

В зв'язку з трагічною смертю Писарева Некрасов написав вірш «Нерыдай так безумно над ним», присвячений М. Вовчці.

Під час активного співробітництва з Некрасовим, Салтиковим-Шедріном, Писаревим в «Отечественных записках» М. Вовчок пише твори російською мовою: «Теплое гнездышко», «В глуши», «Живая душа», які своїм ідейним спрямуванням близькі до різночинницької літератури, 60—70 рр.

Українські буржуазні націоналісти в своїх класових шлях зводили різні наклепи на М. Вовчка (аж до безглузлого заперечення авторства «Народних оповідань»). Їм не подобалась ідейно-творча дружба української письменниці з російськими революціонерами-демократами, не подобалась те, що вона була обличителем панів-кріпосників.

Українські буржуазні націоналісти блокувались з російськими захисниками царизму.

П. Куліш, виявляючи своє незадоволення з приводу взаємин М. Вовчка з російськими революціонерами-демократами, писав:

«Тут закурили перед Вовчком фіміам з багатьох кадилльниць».

Даючи відповідь буржуазним націоналістам, які нападли на М. Вовчка за те, що вона пише російською мовою, Шевченко писав:

«Да пусть пишет хоть и по-самоедски, лишь бы в его (М. Вовчка — П. З.) писаниях была правда».

Борцем за волю і людські права поневолених народних мас назвав Іван Франко Марка Вовчка. І вона змогла стати в ряди передових бійців завдяки великій прогресивній російській літературі, російським революціонерам-демократам, які пропалували «принципи реалізму і народності в літературі, вважаючи, що основа мистецтва є дійсність, що вона є джерелом творчості і що мистецтво має активну роль в суспільному житті, формуючи суспільну свідомість» (Жданов).

Ідейно-творча і особиста дружба М. Вовчка з російськими революціонерами-демократами є одною із славних сторінок в історії братнього єднання російського і українського народів.

І. ЗАЄЦЬ.

СЛОВО НАШИХ ДРУЗЕЙ

Письмо польских студентов

Дорогие товарищи!

Мы учимся в университете имени Кюри-Склодовой в Люблине. Очень рады, что вас интересует наша жизнь, и постараемся кратко рассказать о ней.

Мы живем и учимся в новых прекрасных зданиях. Такие здания есть не только у нас, но и у студентов других городов Польши. Наше правительство неустанно заботится о том, чтобы дети рабочих и крестьян учились и ни в чем не испытывали недостатка.

Мы воспитываемся в дружном коллективе и стремимся стать настоящими марксистами, пионерами новой жизни.

Организация СПМ (Союз польской молодежи), в которую входит большинство студентов, ведет нас под руководством польской рабочей партии, под лозунгом Ленина—Сталина к социализму, к счастливому будущему.

Дорогие товарищи!

Ваш город Одесса — город героической борьбы с немецкими захватчиками. Мы знаем о вашем городе по книгам и журналам, по экспозициям в музеях Варшавы и Люблина, по советским фильмам. Вы, вероятно, тоже знаете о нашем городе. Ведь на окраине Люблина находилась одна из самых страшных фаб-

рик смерти немецких оккупантов — «Майданек». Теперь там помещается музей, в котором сохраняются свидетельства ужасов и зверств человека-ненавистников-фашистов.

Мы — горячие сторонники мира, мы едины в своих мыслях и стремлениях со всеми народами мира, выступающими против войны. Мы с тревогой и решимостью отстаиваем свое молодое счастье, следим за приготовлением аденауэровской Германии, которая снова хочет поработить наши земли.

Дорогие товарищи!

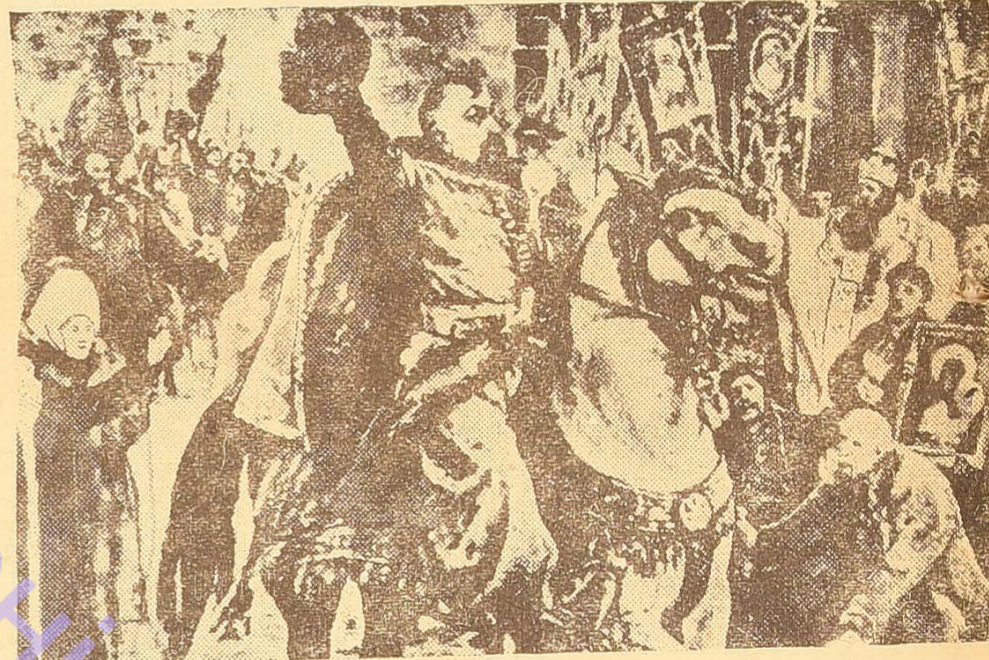
Мы очень любим русский язык, благодаря которому мы можем изучать самую передовую в мире науку. Произведения русской художественной литературы, правдивой, красочной и богатой, пользуются огромным спросом в нашей среде. Мы с радостью и наслаждением смотрим советские фильмы, которые знакомят нас с новой эпохой, с новой, радостной, трудовой жизнью.

Желаем вам в новом году больших успехов в учебе и во всей вашей жизни.

ПОЛЬСКИЕ СТУДЕНТЫ.

19-XII 1953 г.

Наш адрес: Польша, Люблин, Площадь Сталина, 5, Университет имени Марии Кюри-Склодовой.

В'їзд Богдана Хмельницького в м. Київ.

ДВІ ЗАМІТКИ ПРО БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Перегортаючи сторінки «Одесского Вестника» за 1868 рік, ми натрапили на дві цікаві замітки про великого сина українського народу — Богдана Хмельницького.

Перша з них — «Остатки» дома Богдана Хмельницького в Субботові, поміщена в № 105 за 16 травня, з боєм сповіщає про те, що не робиться ніяких заходів для збереження будинку, в якому проживав у свій час Богдан Хмельницький. Цікаво, що «40 лет тому назад (тобто десь в 30—40 роках минулого століття) видны были еще стены этого дома, вышиною в сажень». Але, як пише далі автор, «эти стены были когда-то разобраны для фундамента Медведовского монастыря, и теперь на этом месте, столь памятным, столь обильным воспоминаниями, скромно высится плетеное гумно крестьянина».

Більш цікавий матеріал подає друга замітка під назвою «Проект памятника Богдану Хмельницькому» («Одесский Вестник», 1868 г., № 285 за 29 грудня). Як відомо, пам'ятник Богдану Хмельницькому у Києві був споруджений в 1888 році за проектом М. Й. Микешина. В зазначеній

замітці подається цікавий матеріал, який стосується до першого варіанту пам'ятника. Наводимо найбільш цікаве місце з цієї замітки:

«...На обратном пути из Сербии известный наш художник М. О. Микешин, посетив Киев, составил там проект памятника Богдану Хмельницькому. Памятник этот состоит из трех частей: конной бронзовой статуи, ее подножия и общего пьедестала. Хмельницкий изображен на степном коне, установленном на бегу, с быстрым и чрезвычайно выразительным движением правой руки, поднятой на всю длину, с булавой, указывающей на северо-восток, то направлению к Москве. Под конем — переломанное его ногою шляхетское знамя и обрывки цепей. Подножие статуи составляет глыба местного лабродора. Вокруг этой глыбы стоят четыре представителя русской земли: впереди великорус и малорус, сзади белорус и чернорус (так называемый литвин); все они убирают подножие дубовым венком (русским лавром). Великорус и малорус изображены притом в виде слушающих сидящего внизу подножия кобзаря, поющего славу народного батыки».

М. КИРИЧЕНКО.

В. о. редактора М. ПАВЛЮК.